

AR STÒRAS GÀIDHLIG

Luach na Gàidhlig mar so-mhaoin eaconamach is shòisealata
- **Notaichean do ghnìomhachasan is iomairtean**

Cèitean 2014

pirnelimited

COMHARLE NAN EILEAN SIAR

Highlands and Islands Enterprise
Iomairt na Gàidhealtachd 's nan Eilean

Fòram Gnìomh Gearrloch agus Loch Iùbh

NOTAICHEAN DO GHNÌOMHACHASAN
IS IOMAIRTEAN

CÙL-EACHDRAIDH IS CO-THEACSA

Chuir Iomairt na Gàidhealtachd 's nan Eilean, ann an com-pàirteachas le Bòrd na Gàidhlig, Alba Cruithachail, Dualchas Nàdair na h-Alba, Comhairle na Gàidhealtachd, Comhairle Earra-Ghàidheal agus Bhòid, agus Comhairle nan Eilean Siar, air dòigh coimisean airson rannsachadh: Luach na Gàidhlig mar So-mhaoin Eaconamach is Shòisealta.

B' e prìomh amais an rannsachaidh beachdachadh, measadh agus dearbhachd làidir a dhèanamh air cleachdadh na Gàidhlig, gu làithreach agus gu comasach, mar so-mhaoin do dh'eaconamaidh agus chomann-shòisealta na Gàidhealtachd is nan Eilean agus na h-Alba gu lèir.

Chaidh fianais a chruinneachadh tro raon de dh'agallamhan, bhuidhnean fòcais agus shuirbhidhean le gnothachasan agus gnìomhachasan air feadh na h-Alba agus chaidh dearbhadh a lorg de ghnòthachasan agus gnìomhachasan a bha a' cleachdadh Gàidhlig mar so-mhaoin.

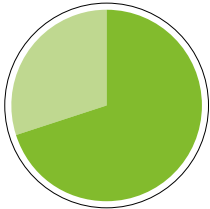
Tha am fiosrachadh seo a' cur an cèill cuid de na toraidhean is builean bhon sgrùdadh a dh'fhaodadh a bhith feumail dhaibhsan a tha a' beachdachadh air dreuchd na Gàidhlig nan gnothachas no gnìomhachas fhèin.

PRÌOMH THORAIDHEAN

THUIRT CÒRR IS LETH

de na gnothachasan is gnìomhachasan san t-suirbhidh gun robh Gàidhlig air a cleachdadh, no a' nochdadh, mar phrìomh eileamaid de phrìomh gnìomhan, stuthan no sheirbheisean na buidhne.

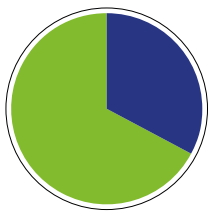

THUIRT FAISG AIR 70%

de na gnothachasan sa cho-chomhairleachaidh gu bheil a' Ghàidhlig an-dràsta na so-mhaoin dhan phrìomh gnìomh gnothachais.

MHÌNICH FAISG AIR DÀ-THRIAN

ris an deach co-chomhairle a dhèanamh gun robh a' Ghàidhlig glè chudromach, fìor chudromach no riatanach a thaobh soirbheas an cuid gnothachas no gnìomhachas.

CHAI DH AIG TIMCHEALL AIR AON-TRIAN

de na gnothachasan a tha a' measadh Gàidhlig mar so-mhaoin air tomhas air choireigin a thoirt air luach na Gàidhlig dhan ghnòthachas agus, airson na 34 iomairtean sin, bha an teachd-a-steach a bha a' tighinn bho bhuidh na Gàidhlig faisg air **£4millean**.

Faodadh gu bheil an luach eaconamach comasach aig a' Ghàidhlig mar so-mhaoin do dh'eaconamaidh na h-Alba eadar

£82M - £149M

Làrach Inbhir Nis

Thuir còrr is leth de na gnothachasan is gnìomhachasan san t-suirbhidh gun robh Gàidhlig air a cleachdadh, no a' nochdadh, mar phrìomh eileamaid de phrìomh gnìomhan, stuthan no sheirbheisean na buidhne.

Mhìnich faisg air dà-thrian ris an deach co-chomhairle a dhèanamh gun robh a' Ghàidhlig glè chudromach, fìor chudromach no riatanach a thaobh soirbheas an cuid gnothachas no gnìomhachas.

Tha na gnothachasan a chomharraich a' Ghàidhlig mar riatanach sa chumantas anns na raointean de gnìomhachasan cruthachail agus cuideachd an fheadhainn a th' anns na raointean dualchais is ionnsachaidh.

Thuir faisg air 70% de na gnothachasan sa cho-chomhairleachaidh gu bheil a' Ghàidhlig an-dràsta na so-mhaoin dhan phrìomh gnìomh gnothachais/iomairt aca, leis an riochdachadh a b' àirde dhiubh seo anns na raointean gnìomhachais cruthachail, foghlaim/ionnsachaidh agus coimhearsnachd.

Tha rannsachadh a chaidh a dhèanamh roimhe a' sealltainn gur dòcha gu bheil iarrtas ann airson stuthan is seirbheisean Gàidhlig san fharsaingeachd air nach deach buileachadh. Cha bu chòir a bhith a' coimhead air margaidhean air targaid air an cuingealachadh do dhaoine a tha gam meas fhèin mar luchd-labhairt na Gàidhlig.

Tha faisg air 60% de gnothachasan is gnìomhachasan a tha mar-thà a' cleachdadh na Gàidhlig mar so-mhaoin a' faicinn chothroman a bharrachd gus tuilleadh feum a dhèanamh den Ghàidhlig airson an gnothachas adhartachadh – gu h-àraid an fheadhainn a th' ann an gnìomhachasan cruthachail, foghlaim/ionnsachadh/is dualchas/turasachd.

Chaidh aig timcheall air aon-trìan de na gnothachasan a tha a' measadh Gàidhlig mar so-mhaoin air tomhas air choireigin a thoirt air luach na Gàidhlig dhan gnothachas agus, airson na 34 iomairtean sin, bha an teachd-a-steach a bha a' tighinn bho bhuidh na Gàidhlig faisg air £4milleann.

Stèidhte air grunn phrìomh bharailean, chaidh measadh a dhèanamh air an luach eaconamach comasach dhan eaconamaidh nas fharsainge, a' toirt tuairmse air luach na Gàidhlig nan deidheadh mac-samhail de bhùilean an t-suirbhidh faicinn thairis air na prìomh raointean far a bheil a' Ghàidhlig air a faicinn mar so-mhaoin.

Le bhith a' cleachdadh an dòigh-obrach seo anns na trì prìomh raointean (gnìomhachasan cruthachail; turasachd (a' gabhail a-steach dualchas); biadh is deoch) tha na toraidhean a' sealltainn gum faodadh gu bheil an luach eaconamach comasach aig a' Ghàidhlig mar so-mhaoin do dh'eaconamaidh na h-Alba eadar £82milleann agus £149milleann.

Abhainn Inbhir Èireann

NOTAICHEAN DO GHNÌOMHACHASAN IS IOMAIRTEAN

PRÌOMH BHUANNACHDAN DO GHNOTHACHASAN IS GHNÌOMHACHASAN BHO BHITH A' CLEACHDADH NA GÀIDHLIG

Mhìnich còrr is leth de na gnothachasan san t-suirbhidh trì prìomh bhuanachdan bho bhith a' cleachdadh Gàidhlig mar so-mhain: a' cur ri cho sònraichte/àraid 's a tha stuthan is seirbheisean; a' cur ri aithneanas luchd-ceannach a thaobh cinnteachd is tùs nan stuthan is seirbheisean; agus a' meudachadh agartais a thaobh stuthan is seirbheisean do mhargaidhean air targaid.

B' iad na seachd feartan a chleachd còrr is 70% de gnothachasan a thug freagairt san t-suirbhidh airson mineachadh a thoirt air na prìomh bhuanachdan is buannachdan meadhanach de bhith a' cleachdadh na Gàidhlig:

- 1 A' CUR RI AITHNEANAS LUCHD-CEANNACH A THAOBH CINNTEACHD IS TÙS.
- 2 A' CUR RI CHO SÒNRAICHTE/ÀRAID 'S A THA STUTHAN/SEIRBHEISEAN.
- 3 A' MEUDACHADH AGARTAIS A THAOBH STUTHAN IS SEIRBHEISEAN DO MHARGAIDHEAN AIR TARGAID.
- 4 A' CUR RI ÌOMHAIGH SAN FHARSAINGEACHD AGUS RI CÀILEACHD SGÌRE.
- 5 AG ÀRDACHADH MOTHACHADH A THAOBH STUTHAN/SEIRBHEISEAN ANN AN SGÌREAN SÒNRAICHTE.
- 6 A' TOIRT AN COMAS SGARADH A DHÈANAMH EADAR STUTHAN/SEIRBHEISEAN BHO FHEADHAINN EILE (NEO-GHÀIDHLIG).
- 7 A' CUIDHEACHADH LE BHITH A' TÀLADH LUCHD-CEANNACH ÙR BHO MHARGAIDHEAN A THA MAR-THÀ STÈIDHTE.

BEACHDAN BHO GHNÌOMHACHASAN

**Am measg nam beachdan aig
gnothachasan is gnìomhachasan
a tha gu soilleir a' nochdadh
nam buannachdan sin, tha:**

“Tha cleachdadh na Gàidhlig
a' cur cinnteachd a tha
riatanach ri gnìomhan an
Urrais againn.”

RAON DUALCHAIS

“...ag aithneachadh gum
faodadh gu bheil a bhith a'
cur beagan Gàidhlig dhan
na stuthan sanacsachd agam
a' meudachadh cinnteachd
mo chuid obrach.”

GNOTHACHAS CIÙIRD

“Tha e mar phàirt
sònraichte de ar
dearbh-aithne, a tha
gar dèanamh eadar-
dhealaichte bhon
fheadhainn a tha a'
farpais rinn agus
bho gnothachasan
eile san raon againn.”

IONAD EALAIN

“Chan eil an còrr eile [den seòrsa
gnothachais a th' againne] aig
a bheil feadhainn le Gàidhlig
[luchd-obrach proifeiseanta] as
urrainn seirbheis a thabhann tro
mheadhan na Gàidhlig; mar sin tha
'niche' againn sa mhargaidh.”

GNOTHACHAS SAN RAON CRUTHACHAIL

“Chan eil a' Ghàidhlig na pàirt no na h-iarrtas riatanach sa gnothachas
againn ach tha i na so-mhaoin ann a bhith a' reic ar suidheachadh/
saor-làithean ann an sgìre sònraichte, eadar-dhealaichte den t-saoghal.”

GNOTHACHAS ÀITE-FUIRICH

“Tha sinne a’ meas Gàidhlig mar phàirt sònraichte den bhaile agus mar dhòigh air a bhith ag aithneachadh ar n-eachdraidh cho math ri bhith a’ tàladh luchd-tadhail.”

IOMAIRT SÒISEALTA

“Tha muinntir an àite, gu h-àraid na seann daoine, airson an cànan màthaireil a chleachdadh. Tha luchd-tadhail a’ sealltainn ùidh ann a bhith a’ cluinntinn na Gàidhlig ga cleachdadh.”

GNOTHACHAS BÙTHA

“Airson adhbharan margaidheachd, m.e. tha cuid de dh’aoghean airson Gàidhlig a chluinntinn air a bruidhinn.”

TAIGH-ÒSTA IS TAIGH-BÌDH

“Chan eil Gàidhlig aig an fheadhainn a bhios a’ fuireach againn ach tha aig cuid den luchd-obrach, agus gu math tric tha ùidh aig ar n-aoghean ann a bhith a’ cluinntinn na Gàidhlig air a bruidhinn.”

GNOTHACHAS TAIGH-ÒSTA IS TAIGH-BÌDH

“Tha e a’ daingneachadh an creideas a thaobh a bhith a’ buntainn ri eilean an àite ri tìr-mòr agus a’ daingneachadh dualchas cultarail is eachdraidh.”

GNOTHACHAS CIÙIRD

“Tha daoine ag iarraidh fhaicinn gu bheil an t-ainm [den stuth a tha sinn a’ cruthachadh] ann an Gàidhlig, ged is dòcha nach eil iad a’ tuigsinn a’ chànain.”

NEACH-SAOTHRACHAIDH

“Tha dreuchd aig a’ Ghàidhlig a thaobh na tha daoine an dùil fhiosrachadh ann a sheo, cho math ri co-cheangailte ri coiseachd is fiadh-bheatha.”

GNOTHACHAS SOLAIR ÀITE-FUIRICH

CLEACHDAIDH NA GÀIDHLIG

Tha na dòighean sa bheil a' Ghàidhlig air a cleachdadh le gnothachasan is gnìomhachasan gu math eadar-dhealaichte, eadar a bhith mar fhòcas sa ghniomhachas gu bhith a' tabhann beagan a bharrachd do fheartan àraid den ghniomhachas.

Dòighean sa bheil a' Ghàidhlig air a cleachdadh le gnothachasan is gnìomhachasan:

A' Ghàidhlig gu follaiseach aig cridhe/bun a' ghnòthachais – far a bheil a' Ghàidhlig (mar chànan, cho math ri ceòl Gàidhlig, dualchas Gàidhlig, tachartasan Gàidhlig, m.s.a.a.) bunaiteach dhan ghniomhachas.

A' Ghàidhlig mar fheart dualach/fillte den ghnòthachas – far an robh buaidh is misneachadh aig a' Ghàidhlig (cànan, cultar is dualchas) a thaobh a' ghniomhachais no neach-seilbh a' ghnòthachais.

A' Ghàidhlig air a cleachdadh airson cur ri fèin-fhiosrachadh a thaobh seirbheis no stuthan – airson luchd-tadhail (m.e. gu taighean-tasgaidh agus làraich dualchais), luchd-ceannach, m.s.a.a.

A' Ghàidhlig air a cleachdadh ann an soidhnichean airson a' ghnòthachais – leatha fhèin no ann an soidhe dà-chànanach.

Cleachdadh na Gàidhlig ann an sanasachd, adhartachadh agus margaidheachd – leatha fhèin no gu dà-chànanach.

A' Ghàidhlig mar chànan an aite-obrach – far a bheil a' Ghàidhlig na cànan conaltraidh eadar luchd-obrach taobh a-staigh a' ghnòthachais.

A' Ghàidhlig air a cleachdadh airson tachartasan, cuirmean, m.s.a.a. a dhèanamh dà-chànanach – m.e. a' Ghàidhlig mar phrìomh chànan de thachartasan, chuirmean, fhèisean, m.s.a.a.

A' Ghàidhlig air a cleachdadh taobh a-staigh a' ghnòthachais no air ainmean stuthan – a' gabhail a-steach ainmean gnothachais, ainmean stuthan no seirbheisean, branndadh, suaidheachantasan companaidh, m.s.a.a.

A' Ghàidhlig mar chànan airson chonaltradh ris an taobh a-muigh – far a bheil a' Ghàidhlig air a cleachdadh ann an conaltradh eadar luchd-obrach is luchd-ceannach, luchd-obrach is luchd-solair, m.s.a.a.

Air fhoillseachadh le Iomairt na Gàidhealtachd 's nan Eilean.

Airson an aithisg uile agus foillseachaidhean eile, thigear gu www.hie.co.uk/gaelic

Iomairt na Gàidhealtachd 's nan Eilean,
Taigh Friseal, Sràid nam Manach,
Inbhir Nis, IV1 1BA, Alba

t. **+44 (0)1463 234171**
f. **+44 (0)1463 244469**
e. **info@hient.co.uk**